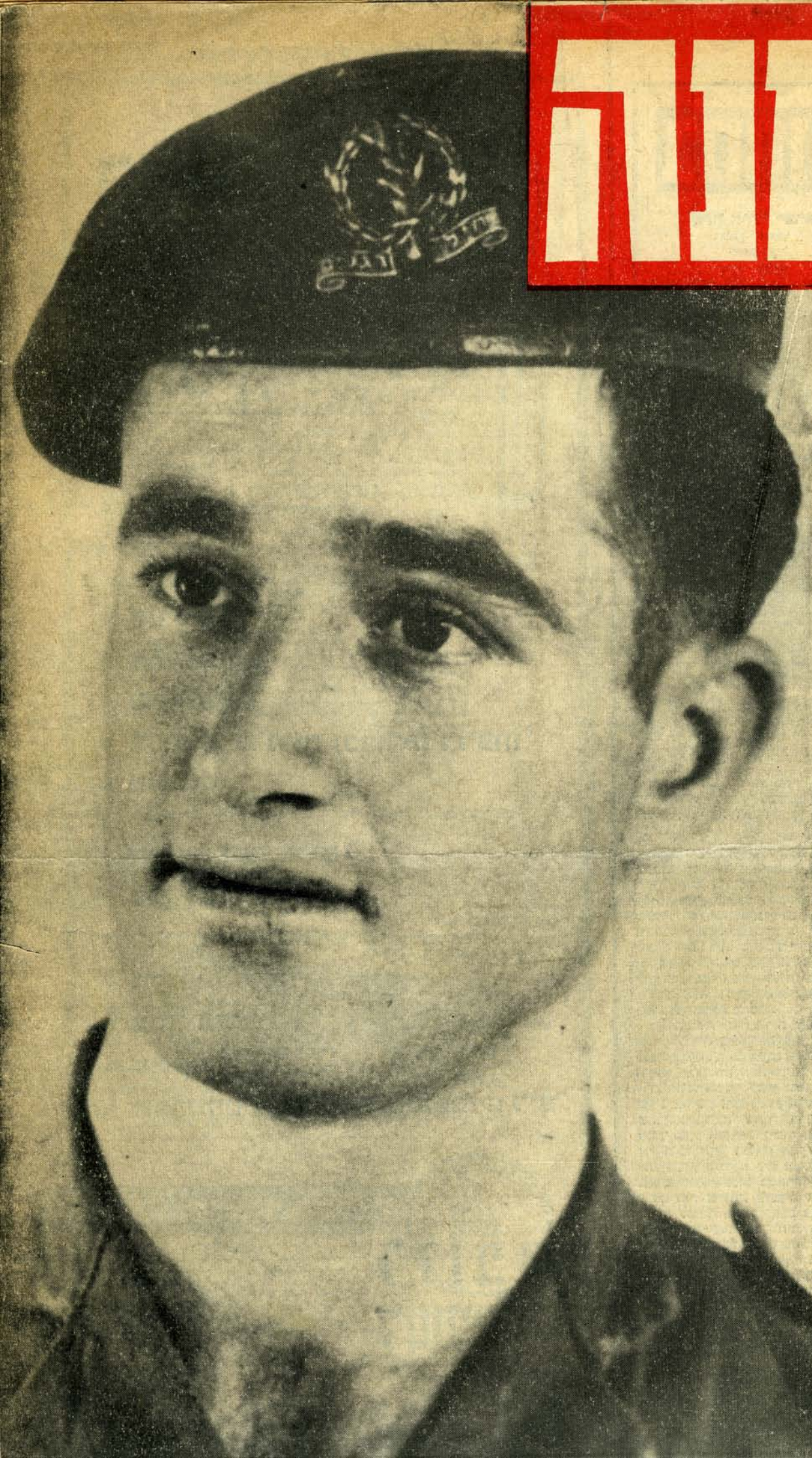

מלאים על
אסואו

ד ה
רור:
פ אל
זות

י ר ו ח
ב ד א ת
ד ו ח

העיטורים
נרל פולר

י נ נ י
נ ר ת
ה ר

הסיפור המלא של חייו ומותו של טוראי יהודה קידרור

שביצע יחיד במיתלה את אחד ממעשי הגבורה האמיצים ביותר בתולדות צה"ל

קידרור: בגי'פ אל המוות

והובל לזחל, שהביא אותו כעבור שעות של טלטולים למטוס, וממנו — לבית החולים. בכל הדרך הזאת סבל יסורי שואל, אך לא איבד אפילו לרגע את הכרתו. איזה כוח פנימי החזיק אותו. הוא ידע, ש- ניצח את היסורים, ניצח את בטנו השסועה, ניצח את מכול הכדורים שהומ-טר עליו.

ריצה מול האש

א כל זה לא היה אלא סופה של דרך ארוכה-ארוכה. מדוע הגיע יהודה אל תוך מלכודת האש? מדוע שכב שעות על גבי שעות לבד בתוך מיצר מוקף אויבים? תחילתו של הסיפור ש-עות מספר קודם לכן. היה זה יום רביעי, והיום ה-שלישי למערכת סיני. הצנ-חנים נערכו בפיקודו של אריק שרון במבואות מיצר המיתלה וחילו, אחרי יו-מיים של קרבות קלים, לרגע בו ניתן האות לחצו את המיצר, ולזנק אל עבר תעלת סואץ. הטייסים ש-חגו כל הזמן מעל למיצר, והשמידו כל אות של חיים, הודיעו כי כל הכוחות ה-מצריים שהגנו על מיצר המיתלה משיי עבריו הובסו והונסו. אי לכך היו הצנ-חנים בטוחים, כי הם יוצ-אים, למסע קטן של תענוגות, שסופו, חיים משוגעים בגדות התעלה. בשעה שתים-עשרה בצה-ריים החל הטור הממונע של הצנחנים לנוע אל עבר מלכודת מיצר המיתלה. בראשו — כמאה והמי-שים מטר לפניו — נעו שני זחלמים, שהובילו את השיירה. הם עקפו את כלי הרכב ההרסים והנטושים של המצרים, והתקדמו בטוחות עם הוואדי, שהחל להשתחל לתוך המיצר הסלעי. ככל שנעו קדימה, נעשה ערוץ הוואדי צר יותר ויותר, והסלעים שמשיני עבריו הפכו גבוהים ותלולים יותר — כעין שני קירות זקופים ואדירים, הלופתים את הדרך בפלצור חנק. שני הזחלמים נכנסו פנימה למיצר, ולפתע ניתך מטר של אש ממאות הכוכים החצובים בתוך מדרגות הסלעים הלופתים.

הרוץ ושתקן מאד, כך זוכרים את קן דרור דבריו ומפקדיו. "הוא היה יושב שעות ליד ההגה ולא מוציא מילה", מספר מפקדו במשך רוב שרותו. עד שהיה צורך במתנדב יחיד למשימה שסיכוייה הם מוות בטוח, והמתנדב היה קידרור.

מהלומת הפתע הפכה לברד של פגזים ורימונים. שני הזחלמים המשיכו לדחור, כשהצנחנים לכודים בתוכם ומנסים להיבלע במעמקייהם, כדי למצוא מחסה מן האש הצידה לוואדי, פרץ את הדרך ונחלץ ממלכודת המוות. בעקבותיו פרצו עוד טנקים וזחלמים, שהסיעו את רוב הכוח, והגיעו למקום מבטחים, במרחק כארבעה קילומטר מן המלכודת.

הזחלם השני לא היה יכול גם הוא להתקדם, והתחיל לדחוף בכוח את הראשו, בינתיים גברה האש הקטלנית שנורתה מקרוב-קרוב. רימונים, פגזים וכדורים השתוללו מסביב והאבדות היו רבות. שני הזחלמים החלו לתמרן במדרגת הסלע, אך התנגשו בדפנות המיצר ונתקעו במקום. האנשים שבתוכם נחלצו מהם, ורצו לתפוש מחסה לרגלי המדרגות המסולעים, גלויים מול האש הקטלנית, שהלכה ונעשתה סמיכה יותר ויותר.

אחרי שני הזחלמים הופיע החלק השני של השיירה, שכלל זחלם וטנק אי.אמ.אקס. גם זחלם זה נתקל במחסום של מכוניות שרופה, ונתקע במקום. הטנק, לעומת זאת, סטה הצידה לוואדי, פרץ את הדרך ונחלץ ממלכודת המוות. בעקבותיו פרצו עוד טנקים וזחלמים, שהסיעו את רוב הכוח, והגיעו למקום מבטחים, במרחק כארבעה קילומטר מן המלכודת.

החלק השלישי של הכוח, שכלל את המרגמות ואת יחידות הסיוע, הבין, על פי קולות הנפץ, כי בתוך המיצר משתוללת אש תופת. דויד — מפקדו של הכוח — ידע כי כניסה למיצר עם קומנדקרים פתוחים ובלי משריינים פירושה התאבדות, והחליט לכן להישאר במבואות המיתלה, מחוץ לטווח המארב.

עוד שעה כבדה תס-תתר השמש מאחורי הצוק האדיר של ה-מיתלה, ואדמומית של שקיעה תצבע את צכת הסלעים הצהובים כאד-מומית של דם. דם — לפני הדם אשר ישפך כאן מעור שעה קלה. לאחר מכן יפול צל כבד על המיצר, וכדור האש יבצע אי-שם במרחקים הצהובים של המדבר ה-נוכחי. או יינתן אות חיוני, והתנגשות יריות, תהפוך לקרב פנים אל פנים אכזר ועקוב מדם. שארית שעות רבות, למחרת בבוקר ייפיערו הבורות, ויתברר כי טובי הבחורים שלמו בחייהם. אז תתגנב השמש שנית מן הצוק המזרחי, אך רבים רבים, המצפים עתה בדרי-כות כה רבה לשקיעתה, לא יראו את וריחתה. הם יתפכו לזכרון, לשורה של תמונות בספר הזכרון, ל-שורה ארוכה ארוכה של תסיסה חומים ראכיוו אפל. עוד שעה תסתתר השמש מאחורי הצוק, ובינתיים נמשך ברד היריות מן ה-כוכים החצובים בסלע, השורצים מאות חיילים מצ-ריים. למטה, בדרך הצרה, המשתחלת בין שתי חומות הצוקים, עומד ג'יפ מעוקם. גי'פ זה מהווה מטרה עיק-רית לאש התופת, הנורית זה כמה שעות משני עברי החומות. מאחורי אחד ה-גלגלים של הגי'פ שוכב, בודד בתוך מלכודת האש, יהודה קידרור. בטנו נקו-בה כולה ככברה מכדורים וריסי רימונים. רגליו פצועות. פניו וצווארו זכים דם. שלולית הדם בה הוא מתבוסס גדלה והולכת, וגם השריקות מסביב מסרבות לחלוט. הוא מתכה נואש ללילה. העייפות, הדם האול, החום והכדורים המשתוללים מסביב מכריעים אותו לרגע, אבל הוא מגייס את כל כוחותיו למאמץ עילאי אחרון. "אסור לך למות עכשיו", וזחלות בתוכו המחשבות, "אסור. התאושש. עוד מעט תשקע השמש. החזק מעמד. החזק מעמד. בן אדם. אתה מוכרח לחיות". ברד הכדורים חדל לרגע. צעקות רצחניות נשמעות מכוכי הסלעים: "הוא מת. הוא מת".

זחילה בצפורניים, שעז אחר שעז

פתאום קר. קר נורא. הדם ממשיך להישפך. עווית וצמרמורת וכאב, החוות את הבטן כבסנינים. יהודה מתרומם לרגע משלולית הדם ומתעטף במעיל-ירוח. תנועתו מתגלה מיד בכוכים, ומערבולת של התפוצצויות חגה סביבו שוב בפראות. גם הצמיגים המשמשים כמגן מפני אש התופת קרועים עתה לגזרים.

ציפיה ארוכה-ארוכה בתוך מלכודת האש. חושך. עתה, מוגן בתוך האפלה, הוא קם ומתחיל לחזור אל עבר חבריו, הנמצאים כחמש מאות מטר ממנו. במקום המפגש. החולשה משתלטת עליו ומכריעה אותו. הוא נופל. הרגשה נוראה של חוסר אונים משתלטת בכל אבריו. אולם הוא לא נואש. הוא מרכז שנית כל בלל כוח, מזדקף, עושה שני צעדים ומתמוטט שנית. עכשיו הוא מבין, שלא יוכל בשום אופן ללכת. הוא נאחו בצפורניו ומתחיל לזחול. עוד שעל ועוד שעל. הזחילה גורמת לדקירות של כאב נורא לגוף המרוטש, אך אותה דבקות בחיים, אותו כוח שאין לפרשו, אותו רצון ברזל, עושים את שלהם, יהודה זחל כבר מאה מטר. עוד כמה מאות והוא יגיע.

החושך הלך ונעשה סמיך יותר ויותר. בשעה שיהודה זחל וזחלת מוות במיצר, מתחולל קרב כבד בכוכים המסולעים שמשיני עברי הוואדי. הוא רואה באור החזיונים הנדלק לשניה, כי חבריו התקיפו את המלכודת, ונלחמים פנים אל פנים בעמדות אשר ירו עליו עד כה שעות ארוכות כנצה. באחת מן ההתקפות במעלה הצוקים, זורק צנחן בשם עובד רימון על אחד הכוכים. הרימון מתגלגל בשיפוע התלול של מדרגת המצוק, וזחור מהיריות אל הוורק. עובד יודע, כי בעוד שניה הוא יתפוצץ עליו ועל חבריו.

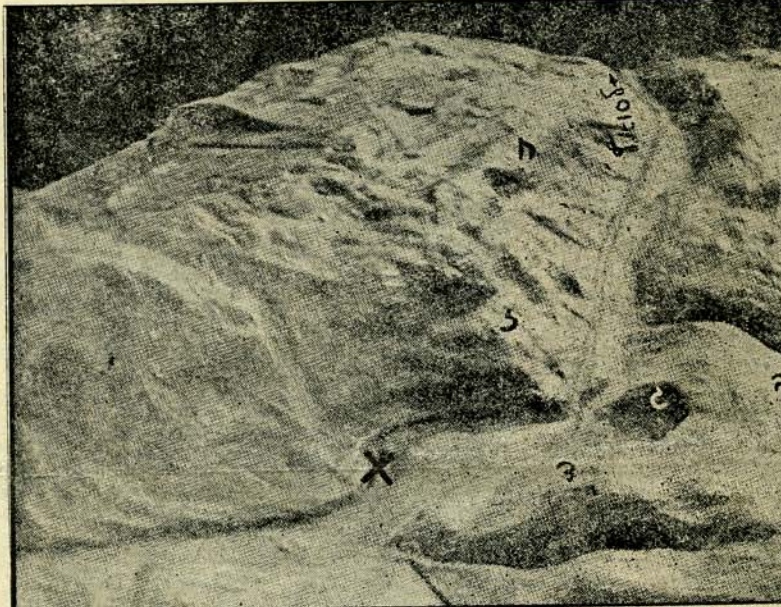
היא השמידה את הכוח הישראלי, לכן נלחמו כאן בפראות של יאוש כמו שלא נלחמו חיילים מצריים בשום מקום אחר במערכת סיני. היתה זאת התגוששות דמים לוחים ולמוות. בינתיים ערך דודי את כוחו במבואות המיתלה, ופקד על המקלענים והרגמים לירות לכיוון צוקי המלכות. יריות אלה החטיאו לרוב את המטרה, משום שעמדות המצרים היו מוסתרות בתוך מדרגות הכוכים, ואיש לא ידע מאין בעצם באה האש הנוראה.

באותה שעה ערך את אנשיו מפקד הכוח אשר פרץ את המארב וגילה, כי רבים מהם הרוגים ופצועים אנושות. הוא פנה אל עבר האמבולנס שנלווה לשיירה כדי לבקש את עזרת הרופא והחובש וגילה מראה מזעזע: האמבולנס היה נקוב כולו, ובתוכו הרופא והחובשים הרוגים בתוך שלולית דם.

מצבם של הלכודים היה גרוע הרבה יותר. הם עשו נסיונות נואשים לירות על חומת המצוק, אך העלו לרוב חרס בידם. גם הנסיונות להשיג קשר עלו בתוהו. המצב היה כלאחר יאוש. הפצועים וההרוגים התרבו. שעה שתיים. השעות נחלו כפצו. כל רגע — נצח חסר תקוה. האנשים הצטופפו מכורבלים בתוך זיוי הסלע, וחיכו בפחד מורט עצבים לקראת הבאות. את חומת היאוש והשתקפה שבר קשר הכוח הלכוד, שסיכן את נפשו ודילג על סלעים גבוהים יותר, גלוי מול האש האיומה, כדי לשפר את סיכויי התקשורת. לאחר מאמצים רבים הושג הקשר עם כוחו של דודי ונשמעה קריאת היאוש: „הפצועים שלנו זקוקים לפינוי מיידי. לא נוכל לחלץ אותם כל זמן שהמצרים מחזיקים ברכש שמצפון לדרך. שלח כוח אל הרכס הצפוני וטהר אותו מן האויב“.

הרוגים מתגלגלים במדרגות

דודי שמע את הוצקה הנואשת. הוא הבין, כי מרגמותיו תמשכנה להחטיא את המטרה, משום שלא הצליח עדיין לזהות מאין באה האש. לכן החליט להזעיק תגבורת, ולשלוח אותה יחד עם הסיירת להסתערות על הצוק המזרחי. הסיירת יצאה לדרך, והחלה לטפס על הצוקים התלולים, במטרה להגיע לרכס, לצפות מלמעלה על השטח ולזהות סוף סוף את כוכי האויב המוסתרים. גם הנסיונות לטווח את אש המרגמות מלמעלה לא הועילו, ודודי נתן פקודה לתקוף את כוכי האויב.

תבליט מיצר המיתלה. המקום בו נעצר הגייס מצויין ב-X. בדרך לא היו עליות וירידות והיא לא התרוממה כפי שנראה בתמונה בגלל הזווית בה נעשה הצילום.

הסיירת התפרסה להסתערות על הרכסים הגבוהים, אך כשהחלה לתקוף, הומטרה עליה אש חזקה ממול, כלומר מן המצוק שמעבר למיצר. הלכודים הביטו על כל הנעשה למעלה לבגד עיניהם. היה זה מראה מזעזע: חבריהם לנשק רצים במורדות הגבעה, גלויים מול האש ופתאום צונחים בזה אחר זה, ומתגלגלים הרוגים במדרגות התלולים. הסתערות רודפת הסתערות עקשנית ושורות שורות של חללים ורוקים בשיפוע התלול.

נוכח גודל האבדות והאש הכבדה הבלתי פוסקת, הודיע מפקד הסיירת לדודי, שמוכרחים לדחות את ההסתערות לשעות הלילה.

יהודה שאב בשקט איך עזרו לנסוע

עד כאן לא עשה יהודה קו דרור שום דבר מיוחד. הוא היה נהגו האישי של דודי, יושב עם הכוח שחנה במבואות המיתלה ושמע את הדי מערכת התופת בתוך מלכות המוות. השעה היתה בערך ארבע אחר הצהריים. דודי עמד בלחץ כפול של הסיירים הנהרגים ושל הלכודים המשוועים לעזרה, בלי שיהיה שום פתרון בידו. הפתרון היחידי היה, כמובן, לגלות סוף סוף, מאיזו גבעה באה האש הרצחנית כיון שכל הנסיונות לגלות זאת עלו עד כה בתוהו. לא היתה ברירה, אלא להאחו ברעיון נואש.

דודי הסביר את רעיונו בבס הקטיפתי והשקט שלו: „דרוש לי מתנדב“, אמר, „שיסע בתוך המיצר, וימשוך אליו את האש. זו הדרך היחידה לגלות את מקומו המדויק של האויב“.

דממת מוות.

ראשון המתנדבים היה קצין גבוה, אך דודי לא היה יכול לוותר על שורות ולשלוח אותו למוות בטוח. אז נשמע קולו של קו-דרור. הוא ביקש מדודי לשלוח אותו עם גייס לתוך המיצר.

מספר כעבור שנים דודי: „יהודה ישב כל הזמן על ידי, צפה על השטח וראה את המצב. בשבילו לא הייתה זו התנדבות לדבר בלתי ידוע. הוא עקב שעות אחר אש התופת וידע לבטח, שסיכויי להישאר בחיים הם קטנים. כשהתנדב, הבטתי בפניו. היה בהם חיוורון מור, אך גם קווים בולטים של החלטה נחושה. הוא היה דרוך לקראת המעשה. מנוי וגמור היה עימו לבצע את מסע ההתאבדות. הוא לא היסס. לא חשב פעמיים. רק שאל בשקט, איך עליו לנסוע ומה בדיוק עליו לעשות. אחר כך עלה על הגייס, התניע אותו מתונות, וזינק לקראת מילוי משימת המוות, כדי להציל רבים אחרים“.

הכוחים יעופו. יקרו אותם... דודי, איך זמן למחשבות עכשיו. אולי הגיע לחשוב גם על אמא... אמא... אמא שאבדה את אליהו האשך במדרגות הקסטל. עכשיו אתה... לא אסור לחשוב ככה... עוד רגע תיכנס לתוך הקסטל... עוד רגע... הסלעים סוגרים מסביב... עוד רגע... אליהו מת, אליהו היה גבר... כמה זמן אפשר לעמוד הצד... אמא אני מוכרח ללכת, מוכרח... להיות כמותו. לנקום את דמו... אחי אליהו היה גבר... ואני זר ושקט ושותק מחוץ לחבורה תמיד... נהג של דודי... איזה זה דודי... אליהם... אני מוכן לעשות בשבילו הכל... הכל... גם למוות — עכשיו אינני יכול לראות אותם יוצאים תמיד לפעולות לילה ולהישאר בצד, בעורף. אינני יכול לראות אותם חוזרים מהתקפות... מארבים... מלחמות... גברים כהלכה... גברים רובים ביד ואצבעות הדקות להגה... הם תמיד חזרו וספרו ניסים ונפלאות... חזרו וספרו ניסים ונפלאות... תמיד חזרו... האם לי אין דרך חזרה. האם אני מסתחרר לא. אני לא אחזור!... לא אחזור! אני לא אחזור!... איך זמן למחשבות — יריה... אתה בתוך האש... האש... הגייס דוהר. השניות חולפות. הגייס נכנס לתוך המלכות. אש-תופת נפת בעוצמה מכל הכיוונים ומכל העמדות בבת אחת. אנשי הסיירת מביטים מלמעלה הרכב הקטן הנע בתוך ברד הכדורים. „זאת האש החזקה ביותר בחיי“, לוחש לו לרעהו. ולוחש זה ראה הרבה מאד אש בפעולות התגמול. הגייס ממשיך לפלס לו דרכו. כדור חזק שובר את השמשה ושוטט את המצב של היהודה. הוא ממשיך לדהר הכדורים מנקבים את ידיו ואת רגליו. הדם ניגר, אך הגייס עדיין דוהר. יהודה איבד את ההכרה.

לפתע צרור חד ועוד צרור ועוד צרור והבטן מרוטשת, קרועה לגזרים. הגייס פתח לדוור בעצמו. עתה כבר אין לנהג שליטה עלי. המצרים ממשיכים לשפור עלי את כל חמתם בברד קטלני של אש איומה. עתה פוגע צרור במנוע ובגה. הגייס נוסע צעדים מספר ומנוע דועך, דועך, וגוסס. פתאום שתיקת-מוות במיצר. עתה ברור הכ צתה נגמר הכל. יהודה אוסף את כוחותיו ומונק מן הדלת החוצה. הוא מסתחרר (כ) שיספר כעבור ימים לאחיו. יהושע קו-דרור, במיטת גסיסו) מאחורי צמיג גלגל הגייס ושובב רגעים ארוכים בתוך שלולית דמו.

האם התייאש ברגעים אלה מחייו? האם חש שאין לו כל סיכוי לחיות? „יהודה סיפר לי“, מספר האח יהושע, „שהוא שכב הרבה זמן בתוך הדם שלו. כעבור זמן פסקו היריות והיה שקט. הוא רצה לקום ולא יכול. אחר-כך בכל זאת התחיל לחזות וסחב את עצמו לתוך תעלה שליד הגייס... ההללתי אז“ — אומר לי — „לקחת את הנש שלי ולצאת אל עבר המצרים היורים. ידעתי שאין לי סיכוי לחיות. אמרתי לפחות איירה בהם לפני שהם ירו בי“. הוא קם לקחת את הנשק שלו, ושוב התחילו היריות. הוא נשכב שנית וחיכה עד בוא הלילה. הוא לא נכנע לגורלו וגם בשעה הקשה ביותר לקח את עצמו לידיים ולחם בכאבו“.

ירמי, הרציין — וקדרורו

כ-2 בינואר 1957, אחרי חודשיים של יסורים קשים בבית חולים קפלן, נפטר יהודה קו-דרור את נשמתו. מותו כחייו השאירו אחריהם שאלות. מה דחף בחור פשוט וצנוע כמוהו להתנדב למבצע הרואי, אחד האמצעים ביותר בתולדות צה"ל? מה דוחף אדם להדור בהכרה מלאה ותוך ידיעת הסכנה הנוראה, לקראת מוות בטוח? מה מריץ בחור מן הבריגוניים והפחות בולטים (שבשורה) להפוך פתאום לבחי שניה של החלטה גורלית, לגיבור?

איש לא ידע את סודו של יהודה. בחור שקט היה, צנוע, שתקן ונחבא אל הכלים. מעטים גילו את הנשמה היתרה, שהיתה חבויה בו. לכן אבדו כמעט עקבותיו, ומעטים מאד זוכרים אותו. לבחורים כירמי היתה צבעוניות עזה. לבחורים כהרציין היתה אישיות גדולה. כל מעשיהם הגדולים בצנחנים תאמו את קווי האופי שלהם. שהרגו לגמרי מן הנורמה הרגילה. מיהודה לא ציפה איש למעשים מיוחדים. אולי לכן נתן יותר מכל אחד אחר. טמונים היו בו — בלתי גלויים — כוחות נפש גדולים, שאיש לא הכירם, ואיש אף לא ידע אותם לעולם. הם הבזיקו לרגע באור גדול ודעכו.

הוא היה, כאמור, במשך שנתיים נהגו האישי של דודי, אותו העריץ יותר מכל אדם אחר. דודי היה גם זה, ששלח אותו לדרכו האחרונה. „במשך השנתיים שהיינו יחד“, מספר דודי, „דיברנו מעט מאוד. הוא היה שתקן. החזיק בלגה, ועשה את שלו. אולי בגלל זה בחרתי אותו, ואולי אהבתי אותו כל כך. לא בילבל את המוח, כמו נתנים אחרים, לא התערב בעניינים שאינם שייכים לו“.

„בחורים שתקנים ונחבאים כמוהו לא תמיד מתגלים“, מוסיף דודי. „מי יודע, יכול היה לשבת במרחק מאה מטר ממני באותו יום, ולא לשמוע את בקשת ההתנדבות. בחור אחי היה יוצא תחתיו, והוא היה ממשיך לחיות בלי לגלות לעולם את אישיותו ואת אומץ ליבו הבלתי רגיל“.

„הוא היה מופנם לגמרי, אבל הראה איאלה סימנים של אישיות. היתה בו יציבות בלתי רגילה, יציבות שכמעט אינך מוצא אצל אנשים מורכבים. אינני יודע מה היה המניע למעשהו, אבל היה לו מניע פנימי עמוק. הוא לא עשה שום דבר למען רושם חיצוני, למען שוויץ. היו לו חיים פנימיים, שלא התגלו, כנראה, לאיש וזהל. כמו כן, היה לו קריטריון מסורי פנימי ובקורת עצמית. כל מה שעשה, עשה על פי קריטריון זה, שהיה אולי פשוט מאוד, אבל אישי. הוא לא עשה כדי שיראו אחרים, אלא כדי להיות שלם עם עצמו“.

דודי זוכר את יהודה כבחור חסון, מוצק, יפה ובריא באופן בלתי רגיל. היה לו גוף אטלטי ועמידה כזאת, קצת נבוכה. ראשו העומד על צוואר מוצק היה מוטת תמיד הגידה, ובתוכו בולטות שתי עיניים גדולות מאד, פערות במבט תמים של שה נבון, ועטורות בריסים ארוכים.

הרצינות, אהבת טבע — וחוסר חוש הומור

הוא היה נהג, אבל ביקש תמיד להתגנב לפעולות הצנחנים יחד עם הלוחמים. פעם הצטרף ללוחמים, אבל הוחלל בו יושב התהפך לפני הפעולה. הוא חיכה כל הזמן ליום בו יוכיח את עצמו כלוחם. „תמיד שאף ללכת“, מספר דודי, „לפעולה, למסוק מסוכן ומבטיח ענין. היתה בו דחיפה להילחם ולבצע מעשה אמין. דחיפה זו נבעה לא מעט מן ההרגשה, שהנה האחרים עושים יותר ממנו, מפני שהוא נהג“. הוא רצה מאד להוכיח עצמו כלוחם, אומר ששון קו-דרור, אחיו הצעיר של יהודה. „אחיו הגדול אליהו נהרג בקרב הקסטל. הוא רצה להיות לוחם כמוהו. זה דחף אותו. הוא היה נגר אמיתי. לא פחד משום דבר. היה לו כוח פיזי עצום, אבל גם משמעת פנימית חזקה. הוא החזיק את כל הבית במשמעת שלו. פעם, כשהייתי ילד קטן, הכריחו אותי לידע לגעת בחוט חשמל שהעביר דרך קל. אני סרבתי והם דחפו אותי בכוח לורם. לאחר מכן באתי הביתה וסיפרתי את הדבר לאחי יהודה. הוא לא נהג מעולם לכעוס, לא להפניק את כוחו. היה תמיד טוב עם כולם. אבל הפעם התפרץ בכעס נורא. והיכה את הילד. שהכריח אותי לנגוע בחשמל. לעזרתו של הילד המוכה באה כל המשפחה. הם התנפלו על יהודה, אך למרות שהיה יחיד, ועדיין נער, הוא גבר על כולם“.

לצנחנים התגייס יהודה למורת רוחם של הוריו. יום אחד בא לחופשה, והודיע כי הוא עובר קורס צניחה. ההורים (דוד שני בארץ. ממוצא מורח) התנגדו בכל חוקי וביקשו ממנו שיעזוב את הקורס. משום שיחידת הצנחנים מסוכנת ומשום שבאדום כיו בן אחד במלחמה. יום אחד חזר בשעה מאוחרת מאד ללילה, וכנפי צניחה על חזהו. הוא חש צורך להודיע להוריו על מעשיו, אך נהג לעשות דברים על פי רצונו והתקפות. אחבה גדולה היתה לו לטבע ולבעלי חיים. אולי משום כך, בהר להיות נשן במלך המלך דוד בירושלים. הוא אהב מאד יופי, והצטיין בתכנון הגן של המלון, אותו שם

בצורה כזו, כל כך טובה, שלא היו נותנים לו לחזור לגנובת כשעבר. אהב להתחרות עם חבריו. פעם שתל בצל בהתחרות עם חמישה פועלים והספיק לעשות את עבודתו מהר יותר מן החמישה.

הפגישה הראשונה עם דודי היתה קשורה גם היא באהבתו של יהודה לטבע. דודי ראה אותו מחזיק נחש חי בידו, ושאל אותו מה לו ולנחש. יהודה הסביר, כי הוא אוהב טבע ואוהב לתפוס נחשים. איך תפסת אותו? שאל דודי. ויהודה ענה בתמימות של ילד, כי יש לו שיטה משלו לתפישת נחשים: הוא רץ אחריהם עד שהוא משיג אותם. „התשובה היתה מפתיעה“, נזכר דודי, „חשבתי שהבחור מנסה לתמוח אותי ולצחוק עלי. אבל הוא כלל לא ניסה למתוח אותי. זאת פשוט היתה האמת. היתה ביהודה תמימות בלתי רגילה — תוצאה של תום לב ויושר בלתי רגיל, אבל חוש הומור לא היה לו. השכלתו היתה מצומצמת, וגם האינטליגנציה שלו לא היתה גבוהה, ובכל זאת היה אישיות חורגת מן הרגיל.

ז'לובאט שאהב ילדים ותרנגולים

המפקד של יהודה ברכב היה רס"ר בקשי. „דודי ביקש ממני בזמנו נהג טוב“, אומר בקשי, „ואני נתתי לו את קן דרור. למה דוקא אותו? משום שלא אהב לפטפט (היית יכול לשבת לידו שעות בלי שיוציא מילה). ומשום שהיה חזק מאד מבחינה גופנית. היה לו כוח של שור. הוא היה בחור מורו כזה, ביישן, עומד מן הצד ולא מתחבר בתמולת רבים. אהבתי אותו, וידעתי שהוא יהיה טוב בשביל דודי. הוא ידע לשמוע דברים סודיים הנאמרים במכונה, ולא לגלות דבר. הוא ידע כמו כל לשמוע על הרכב, וטיפל בו באהבה רבה. הגיף של דודי היה מפורסם בקנינו וטיפוחו.“

הוא דאג גם לנקיטתו וצחצוחו האישי. אחותו המבוגרת, שולה, זוכרת איך בא יום אחד למקום עבודתה. כדי לקחת אותה הביתה. „הוא היה כל כך מסודר, שכולם חשבו אותו לג'נטלמן אנגלי. והוא באמת היה ג'נטלמן. כל יום ששי הביא לי פרחים, והגישי אותם בעדינות רבה. בין אנשים רבים לא הרגיש עצמו טוב, ונראה קצת נבוך“. אולי משום כך בחר תמיד להתבודד, ללכת לשדות ולהתעסק עם הלטאות והעטלפים שלו. את שאר זמנו הקדיש לתחביב השני שלו: הרמת משקלות. חבריו נבאו לו עתיד גדול כמרים משקלות, ואכן הוא התכוון זמן מה לפני מותו להשתתף בתחרות בענף זה. כשהיה בצבא, התערב לא פעם עם חברים, כי הוא יכול להרים דבר כבד, ואחר כך היה מעיף אותו באוויר, לפליאתם הרבה של הסובבים אותו. „החברה התחילו אלי ביראה“, נזכר בקשי, „משום שהיה ז'לובאט“. היה לו ליהודה כוח, אבל היתה לו גם עדינות רבה ולב רחמן. בחצר של גידלו הילדים תרנגולות. אחת מהן חלתה, ויהודה טיפל בה בעדינות והישקה אותה מים מפיו.

בכלל אהב לעזר. בצבא, בשעת מסעות או בסדרה, היה תמיד עוזר לחבר מתמוטט, ומעמיס על עצמו את החגור הכבד. טוב ליבו בלט במיוחד ביחסו אל ילדים, אותם אהב במיוחד ואיתם חש עצמו חופשי ומשורר. ליד ביתו בירושלים היה בית-חולים לילדים משותקים. יהודה היה בא עם הקומנדק, מעמיס אותו בילדים החולים ומוציאם לטיול בחצות ירושלים. לא פעם היה קשה להעלות במדרגות המוסד את הילדים המשותקים, אז היו קוראים ליהודה והוא היה מעלה אותם שלושה שלושה. „היה בו משהו ראשוני“, נזכר דודי — „משוחרר מחשבוניות על הצלחה וכסף, דמה לאותם נגרים עתיקים שעבדו על כל כסא חדשים והשקיעו בו את כל נשמתם.“

למרות שהרוויח מעט, עזר הרבה למשפחתו מרובת הילדים ודלת האמצעים. כששכב חולה בבית חולים, אחרי הפציעה, לא דאג לחייו ולעתידו, אלא לפרנסתם של הוריו. „מה הם יעשו עכשיו בלעדי העזרה שלי“, אמר ביאוש. גם לקרב האחרון יצא בפקפוקים רבים, משום שידע כי הוריו זקוקים לו. כל פעם שהיו באים לקראו לו לצאת לפעולות תגמול עם דודי, עשה זאת ברצון. „הוא היה מתלבש מהר“, מספר האח ששון, והומקם בסתר מן הבית, כדי לא לעורר התרגשות ופחד בלב ההורים. בפעם האחרונה כשיצא, לא היה יכול להיפרד. הפעם, שלא כתמיד, השתנה ולא מיהר. מה הוא חשב באותו רגע אינני יודע, אבל הרגשתי שהוא לא יכול לצאת מהבית, שהוא הולך בהרגשת המוות המתקרב.

מוות לפני ההחלמה

ההרגשה בבית היתה איומה. הבנים נלקחו בזה אחר זה, וצל מותו של אליהו הכביר ריחף עדיין על כולם. „אלי, שרק לא ימות לי עוד בן“, הרהרה האם בוכיה. ביום רביעי, ב־12 בלילה נשמעה דפיקה בדלת. ורץ הודיע למשפחה כי יהודה קן דרור פצוע קשה, בעקבות ביצוע מעשה גבורה עילאי. האם הבינה רק את החלק הראשון של ההודעה, ורצה מטורפת לבית החולים. יהודה היה בהכרה, אך מראתו היה איום. האם ישבה על ידו, ושמרה עליו כל הלילה.

„למחרת היום, ביקר את יהודה אחי יהושע. „הדבר הראשון שביקש יהודה לדעת ממני היה האם כבשו את ירושלים העתיקה?“ (לתמו חשב, שהקרב מתנהל עתה כמבלחמת השחרור בכל חזיתות ערב). בבית-החולים בא לבקר את יהודה גם דודי, מפקדו. „שוחחנו אז הרבה“, — אומר דודי, „אך אני לא בטוח, שהוא הבין את גדולת מעשהו. הוא לא ידע כמה גיבור היה. היו לנו הרבה בחורים שנפצעו בפעולות, תוך גילוי אומץ לב מופלא, כשבאו לבקר אותם בבית החולים, הם רצו לדעת אם הפעולה הצליחה, ואם הקרבנות הועילה במשהו לחימה. קן דרור לא גילה כל התענינות כזאת.“

בבית-החולים שכב חודש וחצי. עשו לו כמה וכמה ניתוחים מסובכים, אך הוא לא איבד את הכרתו ועמד להתחלים. לקראת הסוף, אפילו הירשו לו לקום. הרופאים היו בטוחים, שגופו החסון יחזיק מעמד ויבריא. לחבריו הנהגים שבאו לבקרו אמר: „אני אהיה בריא בקרוב, ובעוד שבוע אולי כבר אצא מפה“. הוא לא פחד מן המחלה ומן המוות, אך פחד שיאשר בעל-מום. אחיה של גיסתו היה נכה, וכאשר בא לבקרו אמר לו: „אני לא רוצה להישאר בעל מום כל חיי. זה הדבר שהכי הרבה מפחיד אותי.“

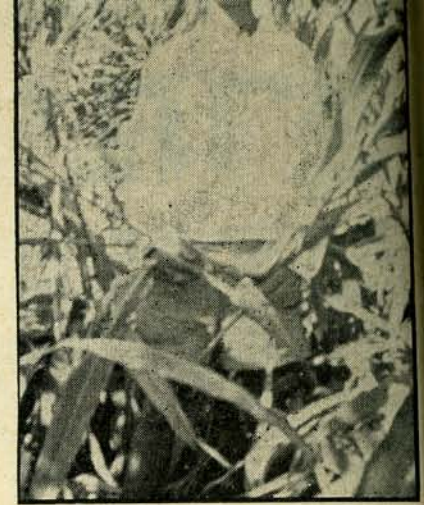
פעם אחרת בקרה אותו גיסתו, וכשהשימה נשמטה ממנו התגלו שתי רגליו הפצועות והמשותקות. יהודה אמר אז בקול עצוב: „את זוכרת, פעם שחקתי כדורגל, ואת אמרת לי שיש לי רגליים חזקות, שרידיות יפות. עכשיו את רואה מה נשאר מהן?“

בכל זאת, האמין בכל ליבו כי יתאושש. לאחד ממפקדיו שבקרו בבית החולים הראה את ידו הצנומה. ואמר לו מלא תקווה: „אתה רואה את היד הדקה הזאת, בקרוב היא תהיה רחבה וחזקה כמו קודם“. ואכן, הוא היה על סף ההתבראה. יום לפני מותו אמר לו הרופא, שלמחרת היום יעבור ניתוח אחרון, שיפא אותו לגמרי. אבל הוא לא הספיק לחיות עד הניתוח. שטף דם פנימי הציף אותו, והוא קיבל להם. „שבתי לידו ביום האחרון“, מספרת אחותו שולה, „הוא ביקש ממני כלי להקאה, הקיא ומילא אותו שוב ושוב בדם. לא ידענו מה קרה. רק לפני יום הבאתי לו עוגה והוא היה מבטוט, בריא ומאושר כשחילק אותה בין חבריו החולים. עכשיו הבין שסוף בוא.“

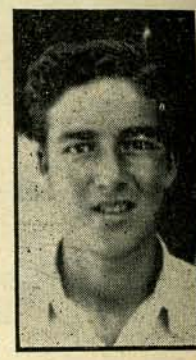
בעשר בלילה נפח את נשמתו. בבדיקות ההברר, שנשאר רסיס בלתי גלוי בכבד שלו. מאוחר בלילה בא שליח של קצין העיר הודיע להורים את בשורת המוות. היה זה החלל השני במשפחה, חלל שפער פצע בלב ההורים, שלא ירפא לעולם. יומיים אחר מותו קיבל יהודה קן דרור צליש, „על התנדבות, אומץ לב וחרוף נפש בלתי רגילים תחת אש קטלנית בקרב“.

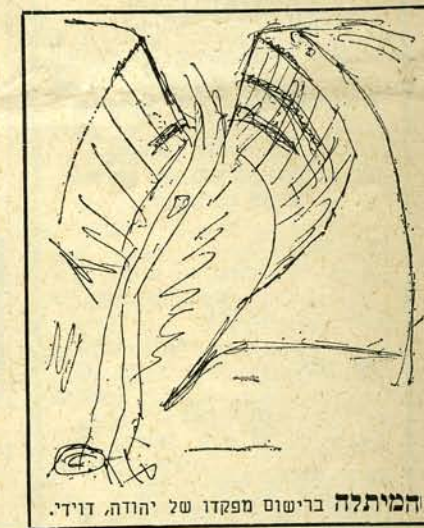
האגדה מספרת, שהמלך אדוארד צר על העיר קלה ואיים לערוך טבח בכל אנשיה, אם לא יקומו חמישה אורחים שיקריבו את חייהם וימסרו לידיו את מפתחות העיר. משנדעה הבשורה, קמו חמישה אורחים אמיצים, שהסכימו ללכת למראת מוות ביום אחד.

כנער לא התבלט יהודה, אך הצטיין בחוסן פיזי רב. אחיו מספר, כי למרות שהיה שקט מטבעו היכה פעם ילדים שנשפלו לאח.

לצנחנים התגייס יהודה (מימין: כנער שקט ומסוגר בן 15, משמאל: סמוך לגיוסו) למורת רוחם של הוריו, ששיכלו בן בקאסטל.

המיתלה ברישום מפקדו של יהודה, דודי.

מאת משה נתן

עם אחותו שהייתה קשורה אליו מאד. הוא היה מביא לי פרחים ג'נטלמן.

לחוך המלכות. אשתות נפתחת. אנשי הסיירת מביטים מלמעלה על שש החוקה ביותר בחי"ל, לוחש לוחם מתגמול. הגיפ ממשך לפלס לו את המצח של יהודה. הוא ממשיך לדהור. לא דאך הגיפ עדיין דוהר, יהודה לא בטן מרושת, קרועה לגורים. הגיפ עליו. הצורים ממשכים לשפוף עליו שוגע ציור במנוע ובהגה. הגיפ נוסע שתיקת-מוות במיצר. עתה ברור הכל. מן הדלת החוצה. הוא מסתתר (כמו חזרו וספרו ניסים ונפלאות... תמיד לי אין דרך חזרה. האם אני אחזור? אין זמן... אין זמן למחשבות —

שאלו לו כל סיכוי לחיות? „יהודה היה זמן בתוך הדם שלו. כעבור זמן יל. אחר-כך בלם זאת התחיל לחלו, אז — אמר לי — לקחת את הנשק אין לי סיכוי לחיות. אמרתי לפחות נהשק של, ושוב התחילו היריות. אז כנע לגורלו וגם בשעה הקשה ביותר

ירמיה, הריציון — וקן-דרור

סורים קשים בבית חולים קפלו, נפח ידיו אחריהם שאלות. מה דחף בחור האמיצים ביותר בתולדות צה"ל? הסכנה הנוראה, לקראת מוות בטוח? ת בולטים שבשורה) להפוך פתאום

היה, צנוע, שתקן ונחבא אל הכלים. לכן אבדו כמעט עקבותיו, ומעטים ידועים עזו. לבחורים כה-רציון היתה אמו את קווי האופי שלהם, שחרגו למעשים מיוחדים. אולי לכן נתן ירמיה — כוחות נפש גדולים, שאיש ידע לרגע באור גדול ודעכו.

של דודי, אותו העריץ יותר מכל האחרונה. במשך השנתיים שהיינו שותקים, החזיק בהגה, ועשה את שלו. לא בילבל את המוח, כמו נהגים

מתגלים, מוסיף דודי, „מי יודע, ולא לשמוע את בקשת ההתנדבות. יות בלי לגלות לעולם את אישיותו

נגנים של אישיות. היתה בו יציבות שים מורכבים. אינני יודע מה היה דא לא עשה שום דבר למען רושם תגלה, כנראה, לאיש זולתו. כמו כן, ה עשה, עשה על פי קריטריון זה, כדי שיראו אחרים, אלא כדי להיות

ובריא באופן בלתי רגיל. היה לו על צוואר מוצק היה מוטה תמיד מעורות במבע תמים של שה נבוך,

מת טבע — וחוסר חוש הומור

ועולות הצנחנים יחד עם הלוחמים. הפך לפני הפעולה. הוא חיכה כל כת, נזכר דודי, „לפעולה, למקום מעשה אמיץ. דחיפה זו נבעה לא נה מפני שהוא נהג“, „הוא רצה יו הצעיר של יהודה. „אחינו הגדול ממהו. אז דחף אותו. הוא היה גבר, אבל גם משמעת פנימית חזקה. יתי ילד קטן, הכריחו אותי ילדים לחפוף אותי בכוח לזרם. לאחר מכן לא נהג מעולם לכעוס, או להפגין רץ בכעס נורא, והיכה את הילד, בה באה כל המשפחה. הם התנפלו כבר על כולם.“

כי מוצא מזהי) התנגדו בכל תוקף, חנים מסוכנת ומשום שאבדו כבר ד בלילה, וכנפי צניחה על חוזה. יות דברים על פי רצונו והשקפתו. משום כך, בחר להיות גנן במלון כננו הגן של המלון, אותו עשה